

Postanowienie z dnia 10 sierpnia 2005 r.

III PZ 11/05

Postanowienie sądu drugiej instancji umarzające postępowanie kasacyjne może być zaskarżone zażaleniem na podstawie art. 393¹⁸ § 2 k.p.c.; natomiast nie przysługuje od niego kasacja (art. 392 k.p.c.).

Przewodniczący SSN Teresa Flemming-Kulesza (sprawozdawca), Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk (autor uzasadnienia), Zbigniew Hajn.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 10 sierpnia 2005 r. sprawy z powództwa Leona M. przeciwko Skarbowi Państwa - Lasom Państwowym Nadleśnictwu R. w R. o przywrócenie do pracy, na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie z dnia 6 kwietnia 2005 r. [...]

o d d a l i ł zażalenie.

U z a s a d n i e n i e

Powód Leon M. wniósł kasację od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie z dnia 30 czerwca 2004 r. [...] w sprawie przeciwko Skarbowi Państwa - Lasom Państwowym Nadleśnictwu R. w R. o przywrócenie do pracy. Następnie pismem z dnia 8 września 2004 r. cofnął pełnomocnictwo radcy prawnemu, który sporządził kasację i cofnął kasację. Postanowieniem z dnia 27 grudnia 2004 r. Sąd Okręgowy w Krośnie umorzył postępowanie międzyinstancyjne. Postanowienie to z uzasadnieniem zostało doręczone powodowi 18 stycznia 2005 r. Powód zastąpiony przez nowego pełnomocnika zaskarżył je kasacją wniesioną w dniu 17 lutego 2005 r. Postanowieniem z dnia 6 kwietnia 2004 r. Sąd Okręgowy w Krośnie odrzucił kasację. Sąd uznał, że postanowienie umarzające postępowanie spowodowane wniesieniem kasacji nie należy do postępowań kończących postępowanie w sprawie w rozumieniu art. 398¹ § 1 k.p.c., gdyż nie umarza postępowania rozstrzygającego o roszczeniu powoda. Należy ono do kategorii postano-

wień objętych treścią art. 394¹ § 2 k.p.c. Kasacja jako niedopuszczalna podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Postanowienie to zaskarżył powód zażaleniem zarzucając naruszenie art. 394¹ § 2 k.p.c. w związku z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98), polegające na przyjęciu, że w niniejszej sprawie przysługuje skarga kasacyjna, mimo że możliwe było złożenie kasacji, a także naruszenie art. 393⁵ k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 5 lutego 2005 oraz 398⁶ § 2 k.p.c., poprzez bezzasadne odrzucenie kasacji. W uzasadnieniu zażalenia podniósł, że na podstawie art. 3 powołanej ustawy do złożenia i rozpoznania kasacji od orzeczenia wydanego przed dniem wejścia w życie ustawy „zmieniającej” stosuje się przepisy dotychczasowe. Skoro więc orzeczenie Sądu Okręgowego zostało wydane 30 czerwca 2004 r. (wyrok) sprawę niniejszą należy zakwalifikować do spraw, w których przysługuje kasacja, nie zaś skarga kasacyjna. Ponadto kasacją powód zaskarżył postanowienie z dnia 27 grudnia 2004 r. zgodnie z pouczeniem, które otrzymał. Powołał się przy tym na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2004 r., I PZ 8/04 (OSNP 2005 nr 1, poz. 9), w którym wyrażono pogląd, iż kasacja od wyroku sądu drugiej instancji odrzucającego apelację podlega rozpoznaniu jako zażalenie, które nie może być odrzucone ze względu na niezachowanie terminu. Podobnie w wyroku z dnia 19 września 2002 r., II CKN 1090/00 (OSNC 2003 nr 12, poz. 166), Sąd Najwyższy stwierdził, że w razie wydania przez sąd drugiej instancji wyroku zamiast postanowienia o odrzuceniu apelacji, wniesiony przez stronę środek odwoławczy w postaci kasacji zamiast zażalenia nie podlega odrzuceniu z powodu przekroczenia terminu. Odrzucenie kasacji było więc zdaniem powoda niedopuszczalne. W związku z tymi zarzutami powód wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia. Na wypadek nieuwzględnienia zażalenia wniósł o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie z dnia 27 grudnia 2004 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Słuszny jest podniesiony w zażaleniu zarzut, że w uzasadnieniu postanowienia odrzucającego kasację została wskazana nieprawidłowa podstawa prawna. Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, zmieniają-

cej od dnia 6 lutego 2005 r. dotychczasowe przepisy o kasacji i wprowadzającej instytucję skargi kasacyjnej, do złożenia i rozpoznania kasacji od orzeczenia wydanego przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe. Kasacja została wniesiona od postanowienia wydanego dnia 27 grudnia 2004 r., czyli przed wejściem w życie ustawy. Podstawą odrzucenia kasacji nie mógł więc być przepis art. 398⁶ § 2 k. p. c. wprowadzony tą ustawą, lecz przepis art. 393⁵ k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed wejściem ustawy w życie. Podobnie dopuszczalność kasacji powinna być oceniana nie na podstawie nowego przepisu art. 398¹ § 1 k.p.c. lecz według przepisów dotychczasowych.

Przepis art. 392 k.p.c. miał przed dniem 6 lutego 2005 r. następujące brzmienie: od wydanego przez sąd drugiej instancji wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie przysługuje kasacja do Sądu Najwyższego. Zgodnie z tym przepisem kasacja przysługuje od orzeczeń wydanych przez sąd drugiej instancji, czyli takich, w których sąd rozpoznawał środek odwoławczy od orzeczenia sądu pierwszej instancji - apelację lub zażalenie. Postanowienie w przedmiocie umorzenia postępowania w rozumieniu tego przepisu to postanowienie oddalające zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji umarzające postępowanie lub wydane w wyniku rozpoznania apelacji postanowienie uchylające zaskarżony apelacją wyrok i umarzające postępowanie. Przepis używa określenia „w przedmiocie umorzenia postępowania”, gdyż określenie „postanowienie umarzające postępowanie” nie obejmowałoby postanowień oddalających zażalenie. Postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu i umorzenia postępowania są w zakresie możliwości zaskarżenia kasacją traktowane na równi z wyrokami. Wyrok zawiera bowiem rozstrzygnięcie o żądaniu pozwu, a postanowienie odrzucające pozew lub umarzające postępowanie stanowi odmowę takiego rozstrzygnięcia. Za postanowienia w przedmiocie umorzenia postępowania uważane są więc postanowienia wydane na podstawie ogólnego przepisu art. 355 § 1 k.p.c. lub na podstawie przepisów szczególnych przewidujących umorzenie postępowania w określonych sytuacjach (na przykład art. 182 § 1 k.p.c.).

Do omawianej kategorii postanowień nie należy zaskarżone kasacją postanowienie z dnia 27 grudnia 2004 r. umarzające postępowanie międzyinstancyjne. W przepisach postępowania cywilnego nie ma regulacji pozwalającej na umorzenie postępowania międzyinstancyjnego. Jest to w istocie postanowienie o umorzeniu postępowania kasacyjnego, gdyż na podstawie tego postanowienia cofnięta kasacja nie

otrzymała dalszego biegu. Ocena tego postanowienia przy rozpoznawaniu zażalenia na odrzucenie kasacji nie dotyczy jego prawidłowości lecz rodzaju przysługującego od niego środka odwoławczego. Należy ono do postanowień, które sąd drugiej instancji wydaje nie w wyniku rozpoznania środka odwoławczego od orzeczenia sądu pierwszej instancji, lecz w postępowaniu toczącym się albo po wniesieniu tego środka, albo po wydaniu orzeczenia rozstrzygającego o środku odwoławczym. Jeżeli takie postanowienie kończy postępowanie w sensie zamknięcia drogi do zaskarżenia orzeczenia (na przykład odrzucenie apelacji lub zażalenia), przysługuje na nie zażalenie do Sądu Najwyższego na podstawie art. 393¹⁸ § 2 k.p.c. pod warunkiem przedmiotowej dopuszczalności kasacji w danej sprawie. Do tego typu postanowień należą także postanowienia wydawane przez sąd drugiej instancji po wniesieniu kasacji od wydanego przez ten sąd orzeczenia. Postanowienia odrzucające kasację podlegają zaskarżeniu zażaleniem niezależnie od przedmiotowej dopuszczalności kasacji na podstawie art. 393¹⁸ § 1 k.p.c., natomiast pozostałe postanowienia (na przykład postanowienie o odrzuceniu zażalenia do Sądu Najwyższego) mogą być zaskarżone zażaleniem tylko w takiej sprawie, w której kasacja jest przedmiotowo dopuszczalna. Postanowienie z dnia 24 grudnia 2004 r. o umorzeniu postępowania międzyinstancyjnego, jako wydane w związku z wniesieniem kasacji od wydanego przez sąd drugiej instancji wyroku, może być zaskarżone tylko zażaleniem, natomiast kasacja od tego postanowienia jest niedopuszczalna.

W zażaleniu na postanowienie odrzucające kasację skarżący nie kwestionuje poglądu Sądu Okręgowego co do niedopuszczalności kasacji, twierdzi natomiast, że kasacja nie powinna zostać odrzucona lecz należało przedstawić ją Sądowi Najwyższemu jako zażalenie. Jednakże Sąd Okręgowy nie mógł tak uczynić. Wprawdzie błędna nazwa środka odwoławczego nie musi być przeszkodą do nadania mu biegu, jednak powinien on spełniać wymagania przewidziane dla danego rodzaju środka. W tym przypadku pismo nazwane kasacją zostało wniesione po upływie tygodniowego terminu przewidzianego w art. 394 § 2 k.p.c. w związku z art. 393¹⁸ § 3 k.p.c. do wniesienia zażalenia. Powołane w zażaleniu orzeczenia Sądu Najwyższego, uznające termin za zachowany w przypadku zaskarżenia kasacją postanowienia oznaczonego przez sąd jako wyrok, odnoszą się do innej sytuacji niż zaistniała w niniejszej sprawie. Chodzi tu o orzeczenie zapadłe w formie wyroku, który na podstawie art. 392 k.p.c. może być zaskarżony tylko kasacją. Błąd sądu drugiej instancji w oznaczeniu orzeczenia może być skorygowany dopiero po rozpoznaniu środka odwo-

ławczego, natomiast warunki wymagane do wniesienia tego środka oceniane są w odniesieniu do formy zaskarżonego orzeczenia. W tym przypadku zaskarżonym orzeczeniem jest postanowienie, od którego przysługuje zażalenie a nie kasacja. Błędne pouczenie sądu nie może prowadzić do nierespektowania bezwzględnie obowiązujących przepisów określających wymagania dla danego środka odwoławczego. Nie może być dowolności w traktowaniu środków odwoławczych w zależności od pouczenia sądu. Brak pouczenia lub błędne pouczenie nie może także wydłużać zawitych terminów, a do takich należy termin do wniesienia zażalenia. Błędne pouczenie strony działającej bez pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym może być natomiast podstawą do zgłoszenia żądania przywrócenia terminu. Taki wniosek został złożony przez powoda i sąd drugiej instancji powinien go rozpoznać. Jednak złożenie tego wniosku nie ma wpływu na ocenę zasadności zażalenia. Okazało się ono nieuzasadnione, gdyż postanowienie Sądu Okręgowego odrzucające kasację jako niedopuszczalną, mimo wskazania błędnej podstawy prawnej, jest prawidłowe.

Przepis art. 3 ustawy zmieniającej Kodeks postępowania cywilnego zawiera zastrzeżenie stosowania dotychczasowych przepisów tylko w odniesieniu do kasacji. Rozpoznanie zażalenia następuje na zasadach ogólnych określonych w tym przepisie, to jest na zasadach wprowadzonych ustawą zmieniającą. Sąd Najwyższy oddalił więc zażalenie na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. w nowym brzmieniu

=====